

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор
Національної академії
внутрішніх справ,
доктор юридичних наук,
професор

Руслан СЕРБИН

ВИСНОВОК

Національної академії внутрішніх справ про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Ільницького Михайла Миколайовича «Забезпечення швидкого досудового розслідування як завдання кримінального провадження» поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», затвердженої Вченою радою Національної академії внутрішніх справ від 25 жовтня 2022 р., протокол № 14

ВИТЯГ

з протоколу розширеного засідання кафедри кримінального процесу від 21 травня 2026 року

Присутні:

проректор: доктор юридичних наук, професор Тарасенко О.С.;

кафедра кримінального процесу: завідувач кафедри, доктор юридичних наук, професор Таран О.В. (*голова засідання*); професор кафедри, доктор юридичних наук, доцент Іваницький С.О. професор кафедри, доктор юридичних наук, доцент Соловійов Е.П.; професор кафедри, кандидат юридичних наук, професор Зарубей В.В. (*рецензент*); професор кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Кулик М.Й.; доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Сухомлин Ю.В. (*науковий керівник*); доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Заїка С.О.; аспірант кафедри Ільницький М.М.

кафедра криміналістики та судової медицини: завідувач кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Антошук А.О.; професор кафедри, доктор юридичних наук, професор Черноус Ю.М.; доцент кафедри кандидат юридичних наук, доцент Патик Л.Л.;

кафедра кримінальної юстиції ННПП: завідувач кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Хахуцяк О.Ю.; кандидат юридичних наук, професор Хабло О.Ю. (*рецензент*); професор кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Степанова Г.М.;

Були присутні 5 доктори наук та 9 кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації.

Порядок денний:

Обговорення дисертаційного дослідження аспіранта кафедри кримінального процесу Національної академії внутрішніх справ Ільницького Михайла Миколайовича «Забезпечення швидкого досудового розслідування як завдання кримінального провадження», поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», щодо його рекомендації для попереднього розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді Національної академії внутрішніх справ.

Слухали:

Аспірант Ільницький М.М. доповів про результати дисертаційного дослідження. У доповіді ним було обґрунтовано насамперед актуальність обраної теми дисертаційної роботи, визначено мету, завдання, предмет та об'єкт дослідження, здобувачем доведено до присутніх структуру роботи та основні її положення, сформульовано та обґрунтовано новизну, теоретичне та практичне значення.

У ході досудового розслідування кримінального провадження на органи досудового розслідування лежить обов'язок вживати вичерпних заходів для ґрунтовного дослідження всіх обставин кримінального правопорушення з метою прийняття законного та виваженого рішення про закінчення досудового розслідування у найкоротші строки, наскільки це можливо з урахуванням складності провадження, прагнути до максимального скорочення періоду між вчиненням кримінального правопорушення та надходженням провадження до суду для розгляду по суті.

Водночас, необґрунтоване зволікання та затягування часу під час встановлення обставин вчинення кримінального правопорушення протягом багатьох років залишаються одними з головних перешкод у формуванні функціонально-ефективної правової побудови вітчизняного кримінального процесу, насамперед стадії досудового розслідування.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в авторській інтерпретації механізму забезпечення швидкості досудового розслідування. При цьому вперше в основу пошуку оптимальних шляхів його вдосконалення покладено комплексний розгляд вимог швидкого досудового розслідування на основі системного аналізу різних кримінальних процесуальних інститутів, що прямо та опосередковано впливають на темпоральні й якісні характеристики стадії досудового розслідування, а саме:

вперше:

– встановлено кумулятивність категорії «швидкість досудового розслідування» та необхідність її тлумачення у кількісному, якісному та аксіологічному вимірах;

– визначено та обґрунтовано форми забезпечення швидкого досудового розслідування, так залежно від місця і ролі в механізмі кримінального процесуального регулювання можна виділити внутрішню та зовнішню форми забезпечення, де внутрішня форма охоплює процесуальні та функціонально-

правові аспекти, а зовнішня – правовідносини слідчого з учасниками кримінального провадження;

удосконалено:

– поняття швидкості розслідування як завдання кримінального провадження, яку можна розглядати як якісну характеристику досудового розслідування, що передбачає своєчасне, невідкладне виконання слідчим усіх необхідних процесуальних дій із встановлення та кримінального переслідування особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, обставин, які підлягають доказуванню, а також якнайшвидшого прийняття законного та обґрунтованого рішення щодо закінчення кримінального провадження;

дістало подальшого розвитку:

– використання інформаційно-комунікаційної системи досудового розслідування з метою надання копії обвинувального акта, постанови про закриття кримінального провадження, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності та реєстру матеріалів кримінального провадження у вигляді електронного документа.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані та аргументовані в дисертаційному дослідженні теоретичні положення, висновки та пропозиції впроваджені й надалі можуть бути використані у:

– науковій діяльності – для сприяння розвитку нових наукових знань щодо кримінальної процесуальної діяльності, може бути використані під час підготовки наукових робіт та методичних матеріалів;

– освітньому процесі – при викладанні навчальних дисциплін «Кримінальний процес», «Досудове розслідування», «Дізнання», «Організація діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України», «Актуальні проблеми застосування кримінального процесуального законодавства» «Взаємодія органів досудового розслідування з оперативними підрозділами та іншими правоохоронними органами під час протидії кримінальним правопорушенням», а також при підготовці підручників, посібників, текстів лекцій і навчально-методичних матеріалів;

– практичній діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України, а також при проведенні практичних занять у системі службової підготовки та в навчально-науковому інституті післядипломної освіти.

Після закінчення доповіді аспіранта присутніми були поставлені наступні питання:

Патик Л.Л.: Як можна розділити регулювання діяльності слідчого щодо забезпечення швидкого досудового розслідування?

Відповідь: Дякую за запитання. Залежно від місця та ролі в механізмі кримінального процесуального регулювання діяльності слідчого щодо забезпечення швидкого досудового розслідування можна виділити внутрішню та зовнішню форми забезпечення. До внутрішньої форми забезпечення швидкості розслідування слід віднести питання, пов'язані з кримінальною процесуальною формою та організаційною складовою діяльності слідчого, а саме – процедурні та функціонально-правові аспекти. До зовнішньої форми забезпечення доцільно віднести питання регулювання кримінальних

процесуальних відносин слідчого з іншими учасниками кримінального провадження, а також використання слідчим привнесених із зовнішнього середовища процесуально-правових засобів, що сприяють вирішенню покладених на нього завдань.

Хахуцяк О.Ю.: У чому полягає розмежування поняття «швидкість кримінального провадження» та «розумний строк»?

Відповідь: Розмежовано поняття «швидкість кримінального провадження» та «розумний строк»: встановлено, що передбачена статтею 28 КПК України засада розумності строків охоплює ширший діапазон аспектів процесуальної діяльності (кількісний, якісний та аксіологічний), ніж власне швидкість, і не зводиться виключно до забезпечення останньої (О. В. Капліна, Л. Д. Удалова, Д. П. Письменний, В. Т. Нор). Сформульовано авторське визначення поняття «забезпечення швидкого досудового розслідування» як сукупності засобів правового та організаційного характеру і виокремлено внутрішню та зовнішню форми такого забезпечення.

Заїка С.О.: У чому полягають кримінальні процесуальні гарантії швидкості досудового розслідування?

Відповідь: Дякую за запитання. Встановлено, що кримінальні процесуальні гарантії швидкості досудового розслідування становлять передбачені законом дії учасників кримінального провадження, спеціальним призначенням яких є забезпечення такої інтенсивності провадження, за якої швидкість досягається без шкоди для його повноти та неупередженості. На підставі нормативного визначення процесуального строку (частина 1 статті 113 КПК України) виокремлено його ознаки (нормативна або казуальна природа встановлення, часова визначеність, зв'язок із конкретною процесуальною дією чи рішенням, обов'язковість або правомочність дії в межах строку) та наведено класифікації строків за нормативною природою, тривалістю, суб'єктом і правовими наслідками. Підтримано позицію про необхідність розмежування «строків» у власному розумінні та оціночних «тривалостей» («розумний строк», «негайно», «невідкладно»), оскільки останні не піддаються формальному обчисленню.

Кулик М.Й.: Який зміст спрощених порядків досудового розслідування?

Відповідь: Дякую за запитання. Розкрито зміст закріплених у КПК України спрощених порядків досудового розслідування: дізнання як самостійної форми розслідування кримінальних проступків зі скороченими строками, обмеженим колом запобіжних заходів і можливістю складення обвинувального акта у спрощеному порядку; кримінального провадження на підставі угод про примирення та про визнання винуватості, де після укладення угоди обвинувальний акт невідкладно надсилається до суду, що узгоджується з практикою ЄСПЛ (рішення у справі «Бруно проти Франції»); провадження у формі приватного обвинувачення; а також особливого порядку розслідування в умовах воєнного стану..

Головуючий: Є ще запитання? Немає. Переходимо до обговорення дисертації. Слово надається рецензентам.

Кандидат юридичних наук, професор Зарубей В.В.

Ефективне функціонування системи кримінального судочинства невіддільне від своєчасного виконання завдань, покладених на органи досудового розслідування. Вимога швидкості, нормативно закріплена у статті 2 Кримінального процесуального кодексу як складова завдання «швидкого, повного та неупередженого розслідування», залишається однією з найбільш дискусійних і практично значущих категорій кримінально-процесуальної науки. Незважаючи на наявність у вітчизняній доктрині значного масиву досліджень, присвячених окремим аспектам цієї проблематики, комплексного монографічного опрацювання поняття, форм та механізму забезпечення швидкості досудового розслідування до сьогодні не існувало. Виклики, що обумовлені повномасштабним збройним вторгненням російської федерації, зростанням навантаження на органи досудового розслідування та системними порушеннями розумних строків, зафіксованими у практиці Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ), надають обраній темі особливої актуальності.

Актуальність дослідження підтверджується і практикою ЄСПЛ, у ряді рішень Суд констатував порушення пункту 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. (далі – Конвенція) у зв'язку з надмірною тривалістю кримінальних проваджень та відсутністю ефективного засобу юридичного захисту від цього порушення у національному законодавстві. Це свідчить про те, що проблема швидкості досудового розслідування є не лише теоретичною, а й гострою практичною проблемою, вирішення якої потребує системних законодавчих заходів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами обґрунтований у вступі дисертації: дослідження виконане відповідно до Стратегії національної безпеки України (Указ Президента України від 14 вересня 2020 р. № 392/2020), Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку на 2023–2027 роки та низки інших документів стратегічного планування; тема затверджена рішенням Вченої ради НАВС від 25 жовтня 2022 р. (протокол № 14).

Перший розділ «Теоретичні та правові засади дослідження поняття швидкості досудового розслідування як завдання кримінального провадження» присвячений аналізу генезису вимоги швидкості від КПК УРСР 1922 і 1927 рр. до чинного КПК України, співвідношенню понять «швидкість», «розумні строки», «оперативність», «своєчасність», а також порівняльно-правовому дослідженню нормативного регулювання відповідних питань у Франції, Федеративній Республіці Німеччина, Швейцарії, Австрії, Китаї та низці держав пострадянського простору. Розділ вирізняється ґрунтовним теоретичним аналізом та широкою джерельною базою.

Другий розділ «Процесуальні порядки забезпечення швидкого досудового розслідування кримінальних правопорушень» аналізує початок, зупинення та закінчення досудового розслідування, систему процесуальних строків і спрощений порядок провадження. Особливу цінність становить аналіз практики ЄСПЛ та Верховного Суду України щодо дотримання розумних строків, наведений у підрозділі 2.2, а також аналіз інституту угод у порівняльно-правовому вимірі.

Третій розділ «Процесуально-правові та організаційні засоби забезпечення швидкості досудового розслідування» розглядає оперативно-розшукове та експертно-криміналістичне забезпечення швидкості розслідування, науково-технічне та інформаційне забезпечення, а також засоби протидії зловживанню процесуальними правами. Розділ містить конкретні законодавчі пропозиції стосовно статей 40, 41, 242 КПК України та введення нової статті 256-1 КПК України.

Наукова новизна дисертаційного дослідження є достатньою для здобуття ступеня доктора філософії. Запропоновано авторське визначення поняття «швидкість досудового розслідування» як якісної характеристики кримінальної процесуальної діяльності, що передбачає своєчасне, невідкладне виконання слідчим усіх необхідних процесуальних дій з метою встановлення обставин, що підлягають доказуванню, та якнайшвидшого прийняття законного й обґрунтованого підсумкового рішення. Запропонована класифікація двох форм забезпечення швидкості – внутрішньої (процесуальні та функціонально-правові аспекти діяльності слідчого) та зовнішньої (правовідносини слідчого з іншими учасниками провадження) – є систематизуючим внеском у доктрину кримінального процесуального права.

Практичне значення результатів підтверджується актами впровадження: Актом Головного слідчого управління Національної поліції України від 24 грудня 2024 р. № 177214-2024 та актами Національної академії внутрішніх справ від 10 квітня 2026 р. Апробація результатів здійснена на шести науково-практичних заходах (2022–2024 рр.) і підкріплена чотирма статтями у фахових виданнях та шістьма тезами доповідей.

Емпіричну базу дослідження складають матеріали 112 кримінальних проваджень за 2019–2024 рр., дані Єдиного звіту про кримінальні правопорушення Офісу Генерального прокурора за 2022–2025 рр., а також результати інтерв'ювання слідчих та керівників органів досудового розслідування у вісьми регіонах України та місті Київ. Така база є репрезентативною і відповідає меті дослідження.

Зауваження, які були висловлені в ході попереднього рецензування, автором були повністю враховані.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК. Дисертація Ільницького Михайла Миколайовича «Забезпечення швидкого досудового розслідування як завдання кримінального провадження», подана на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», є завершеною кваліфікаційною науковою працею, що містить нові науково обґрунтовані результати дослідження, які вирішують конкретне наукове завдання, що має суттєве значення для теорії та практики кримінального процесуального права. Здобувач демонструє глибокі знання у галузі кримінального процесу, вміння аналізувати практику ЄСПЛ і зарубіжне законодавство, формулювати конкретні законодавчі пропозиції. Дисертація виконана самостійно та відповідає вимогам, що висуваються до дисертаційних досліджень.

Робота може бути рекомендована до захисту у спеціалізованій вченій раді Національної академії внутрішніх справ.

Кандидат юридичних наук, професор Хабло О.Ю. Актуальність обраної Ільницьким Михайлом Миколайовичем теми дисертаційного дослідження не викликає сумнівів. Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю забезпечення ефективного функціонування системи кримінальної юстиції та дотримання права особи на розгляд справи упродовж розумного строку. Одним із ключових завдань кримінального провадження, визначених Кримінальним процесуальним кодексом України, є забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування кримінальних правопорушень. В умовах зростання навантаження на органи досудового розслідування, складності окремих категорій кримінальних проваджень та необхідності дотримання європейських стандартів захисту прав людини питання оперативності розслідування набуває особливого значення.

Своєчасне проведення досудового розслідування сприяє ефективному встановленню обставин кримінального правопорушення, збереженню доказової бази, забезпеченню невідворотності кримінальної відповідальності винних осіб та захисту прав потерпілих. Водночас затягування строків розслідування негативно впливає на реалізацію прав учасників кримінального провадження, знижує рівень довіри суспільства до правоохоронних органів і судової системи.

Особливої актуальності зазначена проблематика набуває в сучасних умовах реформування правоохоронної та судової систем України, а також у зв'язку з необхідністю приведення національного кримінального процесуального законодавства у відповідність до практики Європейського суду з прав людини щодо забезпечення права на справедливий судовий розгляд упродовж розумного строку. У зв'язку з цим дослідження правових механізмів забезпечення швидкого досудового розслідування є важливим як з теоретичної, так і з практичної точки зору.

Аналізуючи стан попередніх досліджень, сучасної практики, вимог Конституції України та міжнародно-правових актів, зрозуміло що більшість робіт виконувалися на основі методологічного підґрунтя радянського минулого, не враховуючи сучасних вимог кримінального процесуального законодавства та міжнародних стандартів кримінального судочинства.

У цьому контексті дисертація М.М. Ільницького має не лише теоретичне, а й виразне прикладне значення, оскільки спрямована на забезпечення швидкого досудового розслідування як завдання кримінального провадження, з урахуванням сучасного стану законодавства та правоохоронної практики.

Таким чином, обрана тема є науково обґрунтованою, соціально значущою та актуальною, відповідає сучасним викликам кримінальної юстиції, а також потребам практики органів досудового розслідування, що обумовлює доцільність і своєчасність проведеного дослідження.

У цілому можна констатувати, що наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації М.М. Ільницького, є достатньо обґрунтованими, логічно послідовними та такими, що мають як теоретичну цінність, так і прикладне значення для практики органів досудового розслідування.

У цілому наукова новизна та практичне значення дисертації М.М. Ільницького свідчать про самостійний характер проведеного дослідження, його відповідність сучасним потребам науки кримінального

процесу та практики, а також про наявність у роботі результатів, що можуть бути впроваджені у правозастосовну діяльність.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, у наукових працях.

Аналіз наукових праць М.М. Ільницького дає підстави стверджувати, що основні положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації, отримали належне відображення у публікаціях автора.

Таким чином, основні наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації М.М. Ільницького, достатньою мірою відображені у наукових працях автора, що підтверджує належний рівень їх апробації та відповідність вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

Зауваження, які були висловлені в ході попереднього рецензування, автором були повністю враховані.

Підсумовуючи наведене вище, слід зазначити, що дисертаційне дослідження Ільницького Михайла Миколайовича «Забезпечення швидкого досудового розслідування як завдання кримінального провадження», подане на здобуття ступеня доктора філософії, є комплексним, цілісним, завершеним науковим дослідженням, у якому отримано науково обґрунтовані результати, що вирізняються новизною, за своїм змістом відповідає спеціальності 081 «Право» і вимогам МОН України та може бути рекомендовано до публічного захисту.

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

доктор юридичних наук, професор Тарасенко О.С.; доктор юридичних наук, професор Черноус Ю.М.; доктор юридичних наук, доцент Соловйов Е.П.; доктор юридичних наук, доцент Іваницький С.О.

Ільницький М.М. висловив виступаючим та всім присутнім подяку за позитивну оцінку його дисертаційного дослідження, за висловлені побажання та професійні поради, що сприятимуть вдосконаленню змісту та форми дисертаційної роботи та корекції його подальших науково-дослідних планів.

На основі результатів обговорення присутні на засіданні вирішили запропонувати такий:

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дослідження щодо дисертації дослідження Ільницького Михайла Миколайовича «Забезпечення швидкого досудового розслідування як завдання кримінального провадження»

Дисертація дослідження Ільницького Михайла Миколайовича «Забезпечення швидкого досудового розслідування як завдання кримінального провадження», яка подана на здобуття доктора філософії за спеціальністю 081 – Право, є цілісною, завершеною науковою працею.

Обґрунтування вибору теми дослідження. Підвищення ефективності роботи органів досудового розслідування є одним із пріоритетних напрямів правоохоронної політики України. В свою чергу, найважливішими критеріями

якості досудового розслідування є його швидкість. Від дотримання цієї вимоги безпосередньо залежить досягнення мети кримінального судочинства, встановлення обставин, які підлягають доказуванню в кримінальному провадженні, а також дотримання конституційних прав учасників кримінального провадження, у тому числі права підозрюваного, обвинуваченого на захист та права потерпілого на доступ до правосуддя.

У ході досудового розслідування кримінального провадження на органи досудового розслідування лежить обов'язок вживати вичерпних заходів для ґрунтовного дослідження всіх обставин кримінального правопорушення з метою прийняття законного та виваженого рішення про закінчення досудового розслідування у найкоротші строки, наскільки це можливо з урахуванням складності провадження, прагнути до максимального скорочення періоду між вчиненням кримінального правопорушення та надходженням провадження до суду для розгляду по суті.

Водночас, необґрунтоване зволікання та затягування часу під час встановлення обставин вчинення кримінального правопорушення протягом багатьох років залишаються одними з головних перешкод у формуванні функціонально-ефективної правової побудови вітчизняного кримінального процесу, насамперед стадії досудового розслідування.

Кримінально-процесуальний кодекс України 1960 року понад п'ять десятиліть встановлював швидке і повне розкриття злочинів як одне із завдань кримінального судочинства, маючи на увазі насамперед своєчасне з'ясування всіх істотних обставин справи та встановлення істини, з тим, щоб кожний, хто вчинив злочин, був притягнутий до відповідальності і жоден невинний не був покараний.

При прийнятті в 2012 році КПК України законодавець, рухомий ідеологічними та політичними мотивами, і тим самим абстрагуючись від радянських законодавчих установок, відмовився від широкого використання поняття «розкриття злочинів», як першочергового завдання органів, які здійснюють кримінальне переслідування, та визначив саме важливість встановлення обставин, які підлягають доказуванню та забезпеченню швидкого, повного та неупередженого розслідування, чим акцентував увагу на процесуальному обов'язку органів досудового розслідування здійснювати кримінальне провадження у найкоротший строк.

Разом з тим об'єктивні показники роботи органів досудового розслідування свідчать про те, що проблеми, пов'язані з затягуванням кримінального провадження, залишаються невирішеними із року в рік, що дозволяє говорити про їх системний перманентний характер. Так, останніми роками фактично кожне 4-те кримінальне провадження з розслідування злочинів закінчувалося із перевищенням встановленого статтею 219 КПК України двомісячного строку (2023 рік – 23,7%, 2024 – 24,4%, 2025 – 23,4%) (додаток А). Причому в більшості випадків (майже дві третини) строк досудового слідства в указаних провадженнях продовжувався від трьох місяців до року. Стабільно залишається високою кількість порушень закону, виявлених прокурорами під час здійснення процесуального керівництва та нагляду за додержанням законності під час досудового розслідування (2023 рік – 330 782;

2024 – 345 896 (+ 4,4 %); 2025 – 350 121 (+1,2 % в порівнянні з попереднім роком).

Насамперед, як показує аналіз правозастосовної практики, ці порушення пов'язані саме з несвоєчасністю кримінальної процесуальної діяльності органу досудового розслідування (невірне застосування правил оцінки доказів, недостатність та неефективність проведених слідчих (розшукових) дій тощо), наслідком чого є продовження строку досудового розслідування через необхідність здійснення додаткових або повторних процесуальних дій.

При цьому, визначена законодавцем засада розумності строків під час кримінального провадження, що встановлює вимогу здійснення кожної процесуальної дії або виконання процесуального рішення в розумні строки, не компенсує неефективність досудового розслідування та кардинальним чином не покращує ситуацію, що склалася. Про це, зокрема, свідчить щорічна динаміка зростання кількості скарг до Європейського суду з прав людини про порушення статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року (з протоколами) щодо порушення вимоги розумного строку кримінального або судового провадження. Якщо в 2023 році було заявлено 1923 заяви, то в 2024 – 2128 (+9,6 %), а в 2025 році спостерігається помітне зростання – 4007, що на 49,9 % більше, ніж за 2024 рік.

Вищевикладені обставини повною мірою свідчать про актуальність цього дослідження та гостру необхідність доктринального переосмислення правового феномену швидкості розслідування, її місця та значення у чинному кримінальному процесуальному законодавстві та сучасній практиці правозастосування, а також наукового подання способів та засобів її забезпечення.

Теоретичним підґрунтям дисертаційного дослідження даної проблематики стали ґрунтовні праці фахівців у галузі юриспруденції: Ю. І. Азаров, Ю.П. Аленін, А.М. Бандурка, І. В. Басиста, Г. С. Бідняк, В. В. Білоус, О. А. Вакулік, В. І. Галаган, Є. Д. Лук'янчиков, В.Т. Маляренко, В. В. Михайленко, В. Т. Нор, Д. П. Письменний, М. А. Погорецький, В. В. Рожнова, З. Д. Смітєнко, С. М. Стахівський, А. В. Столітній, Л. Д. Удалова, В. І. Фаринник, О. Ю. Хабло, К. О. Чаплинський, С. С. Чернявський, Ю. М. Черноус, І. В. Чурікова, В. Ю. Шепітько, М. Є. Шумило, О. О. Юхно та інші.

Безпосередньо проблематикою забезпечення швидкого, оперативного розслідування та виконання завдань кримінального провадження досліджувалась у роботах Л. О. Богословської, Т. Б. Вільчик, І. В. Гловюк, Ю.М. Грошевого, А. Я. Дубинського, О. І. Данилюк, В. В. Зарубей, О. В. Капліної, Л. М. Лобойко, Ю. М. Мирошніченко, М. М. Михеєнка, О. Р. Михайленко, Ю. В. Сухомлин, В. М. Тертишника, Т. Г. Фомина, О. Г. Шило, Г. В. Юркової, О. Г. Яновської та інших.

Аналізуючи стан попередніх досліджень, сучасної практики, вимог Конституції України та міжнародно-правових актів, зрозуміло що більшість робіт виконувалися на основі методологічного підґрунтя радянського минулого, не враховуючи сучасних вимог кримінального процесуального законодавства та міжнародних стандартів кримінального судочинства.

Таким чином, на наш погляд, у сучасних умовах назріла необхідність у визначенні нових підходів до якісного забезпечення кримінального провадження та, зрештою, швидкого розслідування кримінальних правопорушень.

Вищезазначене й обумовило вибір теми дисертаційного дослідження, яка є актуальною і має науково-практичне значення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до Стратегії національної безпеки України (Указ Президента України від 14 вересня 2020 р. № 392/2020); Стратегії реформування розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки (Указ Президента України від 11 червня 2021 р. № 231/2021); Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023 – 2027 роки (Указ Президента України від 11 травня 2023 року № 273/2023), Національній стратегії у сфері прав людини (Указ Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021), Цілях сталого розвитку України на період до 2030 року (Указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019), Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021–2025 роки, що затверджена постановою загальних зборів НАПрН України від 26.03.2021 р. № 12-21; робота відповідає тематиці наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки (наказ МВС України від 11 червня 2020 року № 454), основним напрямом наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2021–2024 роки (рішення Вченої ради від 21 грудня 2020 року, протокол № 23).

Тему дисертації затверджено на засіданні Вченої ради Національної академії внутрішніх справ від 25 жовтня 2022 р. (протокол № 14) та включено до Переліку тем дисертаційних досліджень Національної академії правових наук України (№ 1128, 2022 р.).

Мета і завдання дисертаційного дослідження. *Метою* дисертаційного дослідження є розробка теоретичних підходів, спрямованих на вдосконалення правового регулювання кримінальних процесуальних інститутів, що впливають на швидкість досудового розслідування, а також формулювання на їх основі пропозицій щодо оптимізації законодавства та правозастосовної практики. Досягнення зазначеної мети потребує вирішення наступних науково-теоретичних та практичних завдань:

- дослідити поняття, сутність та значення швидкості досудового розслідування як завдання кримінального провадження;
- визначити форми та механізм забезпечення швидкості досудового розслідування;
- розглянути зарубіжний досвід нормативного регулювання положень про швидкість досудового розслідування;
- схарактеризувати строки досудового розслідування як гарантії забезпечення її швидкості;
- проаналізувати значення початку, зупинення та закінчення досудового розслідування для забезпечення його швидкості;
- розглянути спрощений порядок досудового розслідування в контексті забезпечення його швидкості;

- дослідити значення оперативно-розшукового та експертно-криміналістичного забезпечення для реалізації швидкого досудового розслідування;

- дослідити науково-технічне та інформаційне забезпечення швидкості досудового розслідування;

- розглянути реалізацію права на захист в контексті забезпечення швидкості досудового розслідування;

- розробити пропозиції щодо удосконалення процесуального законодавства та практики його застосування з питань, які були досліджені у контексті забезпечення швидкого розслідування.

Об'єктом дисертаційного дослідження є правовідносини, що виникають під час досудового розслідування та які спрямовані на забезпечення його проведення у найкоротший строк.

Предметом дослідження забезпечення швидкого розслідування як завдання кримінального провадження.

Методи дослідження. Відповідно до поставлених завдань та мети дослідження теоретичний фундамент дисертаційного дослідження склав діалектико-матеріалістичний метод пізнання соціально-правових явищ і оснований на нього загальнонаукові та спеціальні методи, такі як історико-правовий, діалектичний, системно-структурний метод, порівняльно-правовий, статистичні методи та інші.

Історико-правовий метод використовувався під час вивчення генезису законодавства та наукових досліджень щодо забезпечення швидкого розслідування кримінальних правопорушень (підрозділи 1.1, 1.2). *Порівняльно-правовий метод* застосовано в ході аналізу норм кримінального процесуального права, наукових визначень, категорій, понять і підходів українського законодавства із підходами ряду європейських країн та країн середньої Азії (розділи 1, 2, 3). *Системно-структурний метод* було використано під час комплексної характеристики поняття та критеріїв швидкості досудового розслідування, її процесуальної форми. (розділи 1, 2, 3). Техніко-криміналістичний метод був використаний під час аналізу впливу та значення науково-технічного та криміналістичного забезпечення досудового розслідування на його швидкість (розділ 3). Статистичний і соціологічний методи – узагальнення результатів опитування респондентів й даних офіційної статистики. Метод синтезу використано для формулювання висновків та пропозицій відповідно до завдань дослідження.

Наукові висновки та рекомендації, що містяться в дисертаційному дослідженні, ґрунтуються на методі системного аналізу окремих положень Конституції України, таких міжнародно-правових актів, як Загальна декларація прав людини, Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, Європейської конвенції з прав людини, норм Кримінального процесуального кодексу України, нормативно-правових актів Національної поліції України, Міністерства внутрішніх справ України, Офісу Генерального прокурора.

Емпіричну базу дисертаційного дослідження складають: дані, отримані у процесі аналізу та узагальнення матеріалів 112 кримінальних проваджень з проблематики дослідження щодо яких здійснювалося досудове розслідування протягом 2019-2024 рр., систематизовані матеріали Єдиного звіту про

кримінальні правопорушення Офісу Генерального прокурора за період 2022–2025 років; узагальнені дані інтерв'ювання слідчих та керівників органу досудового розслідування (Волинська, Дніпропетровська, Київська, Львівська, Миколаївська, Одеська, Харківська, Чернівецька області та м. Київ); емпіричні результати, отримані іншими авторами, дані опублікованої статистики, власний тривалий практичний досвід роботи здобувача.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в авторській інтерпретації механізму забезпечення швидкості досудового розслідування. При цьому вперше в основу пошуку оптимальних шляхів його вдосконалення покладено комплексний розгляд вимог швидкого досудового розслідування на основі системного аналізу різних кримінальних процесуальних інститутів, що прямо та опосередковано впливають на темпоральні й якісні характеристики стадії досудового розслідування, а саме:

вперше:

- встановлено кумулятивність категорії «швидкість досудового розслідування» та необхідність її тлумачення у кількісному, якісному та аксіологічному вимірах;

- визначено та обґрунтовано форми забезпечення швидкого досудового розслідування, так залежно від місця і ролі в механізмі кримінального процесуального регулювання можна виділити внутрішню та зовнішню форми забезпечення, де внутрішня форма охоплює процесуальні та функціонально-правові аспекти, а зовнішня – правовідносини слідчого з учасниками кримінального провадження;

- узагальнено співвідношення понять «призначення», «мета», «завдання» та «засади» кримінального провадження. Аргументовано, що норми, які визначають мету і завдання кримінального провадження, мають забезпечувати баланс приватних і публічних інтересів та бути позбавленими стороннього впливу, сприяючи виключно ефективності досудового розслідування й судового розгляду.

удосконалено:

- поняття швидкості розслідування як завдання кримінального провадження, яку можна розглядати як якісну характеристику досудового розслідування, що передбачає своєчасне, невідкладне виконання слідчим усіх необхідних процесуальних дій із встановлення та кримінального переслідування особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, обставин, які підлягають доказуванню, а також якнайшвидшого прийняття законного та обґрунтованого рішення щодо закінчення кримінального провадження;

- поняття розумного строку в кримінальному провадженні, яке включає в себе як кількісну складову – загальна тривалість кримінального провадження, так і якісну – ефективність дій суб'єктів кримінального провадження, але крім цього, аксіологічну – спокій і впевненість інших часників кримінального провадження у справедливості досудового розслідування, дотримання засад рівності та забезпечення права на захист;

- кримінальну процесуальну позицію щодо поняття «розслідування» в контексті завдання кримінального провадження та значення швидкого дослідження обставин, які підлягають доказуванню;

– положення щодо нормативного закріплення та впровадження в практичну діяльність інструментів для повідомлення учасників кримінального провадження з використанням сучасних засобів зв'язку, цифрової фіксації ходу і результатів процесуальних дій, використання електронних документів, а також забезпечення доступу слідчого до необхідних інформаційних ресурсів.

дістало подальшого розвитку:

– використання інформаційно-комунікаційної системи досудового розслідування з метою надання копії обвинувального акта, постанови про закриття кримінального провадження, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності та реєстру матеріалів кримінального провадження у вигляді електронного документа;

– напрями подальших наукових досліджень щодо можливостей використання інформаційних технологій та штучного інтелекту з метою економії часу, підвищення ефективності розслідування та прискорення виконання завдань кримінального провадження;

– поняття початку досудового розслідування, як багатовимірного процесуального феномену, що поєднує юридично-технічну процедуру (внесення відомостей до ЄРДР), процесуально-тактичний компонент (першочергові слідчі (розшукові) дії) та публічно-правовий вимір (реалізація засади публічності та притягнення до відповідальності кожного, хто вчинив кримінальне правопорушення в міру своєї вини);

– рекомендації щодо доцільності нормативного закріплення повноважень слідчого щодо встановлення строку виконання письмових доручень оперативними підрозділами, з урахуванням конкретних обставин кримінального провадження.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані та аргументовані в дисертаційному дослідженні теоретичні положення, висновки та пропозиції впроваджені й надалі можуть бути використані у:

– *науковій діяльності* – для сприяння розвитку нових наукових знань щодо кримінальної процесуальної діяльності, може бути використані під час підготовки наукових робіт та методичних матеріалів (ккт впровадження Національної академії внутрішніх справ від 10.04.2026 № 96-оп);

– *освітньому процесі* – при викладанні навчальних дисциплін «Кримінальний процес», «Досудове розслідування», «Дізнання», «Організація діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України», «Актуальні проблеми застосування кримінального процесуального законодавства» «Взаємодія органів досудового розслідування з оперативними підрозділами та іншими правоохоронними органами під час протидії кримінальним правопорушенням», а також при підготовці підручників, посібників, текстів лекцій і навчально-методичних матеріалів (акт впровадження Національної академії внутрішніх справ від 10.04.2026 №97-нд);

– *практичній діяльності* органів досудового розслідування Національної поліції України (акт впровадження Головного слідчого управління Національної поліції України від 24 грудня 2024 року № 177214-2024), а також при проведенні практичних занять у системі службової підготовки та в

навчально-науковому інституті післядипломної освіти.

Апробація результатів дисертації. Основні положення і висновки дисертації оприлюднені у виступах автора на міжнародних, всеукраїнській та міжвідомчій науково-практичних конференціях та засіданнях круглих столів, зокрема: «Забезпечення швидкості досудового розслідування в умовах воєнного стану» (м. Київ, 2022 р.), «Поняття і значення ефективності досудового розслідування» (м. Рівне, 2023 р.), «Сутність і значення швидкого досудового розслідування для досягнення завдань кримінального провадження» (м. Київ, 2023 р.), «Швидке встановлення обставин кримінального правопорушення як одне із завдань стадії досудового розслідування» (м. Київ, 2023 р.), «Строки досудового розслідування як гарантія забезпечення його швидкості» (м. Київ, 2024 р.), «Шляхи оптимізації процесуального керівництва досудовим розслідуванням» (м. Київ, 2024 р.).

Публікації. Основні результати наукового дослідження опубліковано в 10 наукових публікаціях за темою дисертації, серед яких 4 наукові статі у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, 6 наукових праць – у збірниках наукових доповідей оприлюднених на науково-практичних конференціях та круглих столах, зокрема:

1. Ільницький М. М. Забезпечення вимоги швидкого дослідження обставин, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2024. Випуск 5. С. 207-211 DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2024.5.35>

2. Ільницький М. М. Значення та вплив початкового етапу досудового розслідування на забезпечення його швидкості. *Держава та регіони*. Серія: ПРАВО. 2024 р. № 4(86). С. 181-185. DOI <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2024.4.28>

3. Ільницький М. М. Науково-технічне та інформаційне забезпечення швидкості досудового розслідування. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 1/2025. С. 663-665. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-1/154>

4. Ільницький М. М. Дотримання розумних строків досудового розслідування: національне законодавство та стандарти європейського суду з прав людини. *Журнал «Наукові інновації та передові технології»*. 2026. № 4(56). С. 3147-3156. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-4\(56\)-3157-3166](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-4(56)-3157-3166)

5. Ільницький М.М. Забезпечення швидкості досудового розслідування в умовах воєнного стану. *Кримінальне судочинство: права людини під час дії надзвичайного або воєнного стану* : міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 18 листоп. 2022 р.). Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2022 С. 187-190. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0c56ce37-2df4-48cb-b8d8-1d5fe007a70a/content>

6. Ільницький М.М. Поняття і значення ефективності досудового розслідування. *Актуальні проблеми протидії корупції в Україні в умовах воєнного стану* : міжнар. наук.-практ. конф. (м. Рівне, 14 бер. 2023 року), С. 148-151. DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-293-0-39>

7. Ільницький М.М. Сутність і значення швидкого досудового

розслідування для досягнення завдань кримінального провадження. *Кримінальне судочинство: стан та перспективи розвитку* : міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 28 квіт. 2023 р.), Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2023. С. 99-102. URL: https://www.navs.edu.ua/files/kafedru/kkp/2023/zbirnyk_konf_280423.pdf

8. Ільницький М.М. Швидке встановлення обставин кримінального правопорушення як одне із завдань стадії досудового розслідування. Матеріали круглого столу, присвяченого *Кримінальне процесуальне право на сучасному етапі розвитку України*. : круглий стіл, присв. 40-річчю каф. крим. проц. (Київ, 27 жовт. 2023 р.), Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2023. С. 243-245. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ece9dd4d-8e55-4ed1-bfae-ebb66a98894e/content>

9. Ільницький М.М. Строки досудового розслідування як гарантія забезпечення його швидкості. *Кримінальне судочинство: сучасний стан та перспективи розвитку* : всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 02 трав. 2024 р.), Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2024. С. 216-218. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/30f9ff3b-d07c-431a-bc02-f591d8e9e120/content>

10. Ільницький М.М. Шляхи оптимізації процесуального керівництва досудовим розслідуванням. *Бюджетування у забезпеченні фінансової безпеки держави* : круглий стіл каф. економ. безп. та фін. розслід. (Київ, 30 трав. 2024 р.) Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2024.

Характеристика особистості здобувача. Ільницький Михайло Миколайович, народився 10 листопада 1989 року.

У 2015 році закінчив Харківський національний університет внутрішніх справ за спеціальністю «Правознавство» (диплом магістра).

З березня 2024 року по лютий 2025 року працював заступником начальника слідчого управління ГУНП в Сумській області.

З Лютого 2025 року по теперішній час – начальник ВП№2 Полтавського РУП ГУНП в Полтавській області.

У вересні 2022 року був зарахований до аспірантури Національної академії внутрішніх справ на заочну форму навчання та закріплена за кафедрою кримінального процесу.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана науковим стилем, українською мовою. Наукові положення, висновки та рекомендації викладені стисло, точно, ясно та просто, що забезпечує легкість і доступність їх сприйняття. Дисертація оформлена згідно з вимогами МОН України.

Структура дисертації відповідає меті, завданням, предмету дослідження і вимогам Міністерства освіти і науки України та складається із вступу, трьох розділів, які містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Відповідність дисертації встановленим вимогам і визначеній спеціальності. Забезпечення швидкого досудового розслідування як завдання кримінального провадження є напрямом, який віднесено до спеціальності 081 – Право.

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Ільницького Михайла Миколайовича «Забезпечення швидкого досудового розслідування як завдання кримінального провадження».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Ільницького Михайла Миколайовича відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами й доповненнями), наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами й доповненнями) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами й доповненнями).

3. Рекомендувати дисертацію Ільницького Михайла Миколайовича «Забезпечення швидкого досудового розслідування як завдання кримінального провадження» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Результати голосування присутніх на засіданні докторів та кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації: за – 14, проти – немає, таких, що утримались – немає.

Головуючий –
завідувач кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ
доктор юридичних наук, доцент

 Олена ТАРАН